

Patrycja Brudzińska

Uniwersytet Gdański

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7095-0082>

Julia Grzywińska

Uniwersytet Gdański

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1322-4975>

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Zapomniane i zaniedbane obszary wczesnej edukacji”, Gdańsk, 28–29 maja 2026 r.

Kontakt:	Patrycja Brudzińska patrycja.brudzinska@ug.edu.pl Julia Grzywińska julia.grzywinska@ug.edu.pl
Jak cytować:	Brudzińska, P., Grzywińska, J. (2026). Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Zapomniane i zaniedbane obszary wczesnej edukacji”, Gdańsk, 28–29 maja 2026 r. <i>Forum Oświatowe</i> , 39(1), 277–280. https://doi.org/10.34862/fo.2026.1.16
How to cite:	Brudzińska, P., Grzywińska, J. (2026). Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Zapomniane i zaniedbane obszary wczesnej edukacji”, Gdańsk, 28–29 maja 2026 r. <i>Forum Oświatowe</i> , 39(1), 277–280. https://doi.org/10.34862/fo.2026.1.16

Edukacja wczesnoszkolna w Polsce pozostaje silnie uwikłana w kategorię oczywistości, rozumianą jako proces, w którym określone założenia i praktyki zaczynają być postrzegane jako naturalne i niepodlegające refleksji. To, co wielokrotnie doświadczane i instytucjonalnie oswojone, łatwo przestaje być przedmiotem pytania, a zaczyna uchodzić za naturalny porządek szkoły. Istnienie rutynowych praktyk, automatycznych sposobów działania i utrwalonych narracji prowadzi do marginalizowania zagadnień i problemów niebędących aktualnie przedmiotem ogólnej debaty pedagogicznej. W ten sposób utrwała się dominująca narracja paradygmatyczna, która, jak pokazują liczne badania, nie pozostaje obojętna dla rozwoju dzieci. Jej konsekwencją jest nie tylko reprodukcja szkolnego *status quo*, lecz także pomijanie tych obszarów wczesnej edukacji, które wymykają się utrwalonym sposobom rozumienia dziecka, uczenia się i codzienności szkolnej.

Starając się stworzyć przestrzeń do dyskusji nad obszarami nieobecnymi w pedagogice wczesnej, Zakład Badań nad Dzieciństwem i Szkołą Uniwersytetu Gdańskiego zrealizował w dniach 28–29 maja 2026 roku Ogólnopolską Konferencję Naukową „Zapomniane i zaniedbane obszary wczesnej edukacji”. Nadrzędnym celem wydarzenia było odkrycie zagadnień oraz pól badawczych, które z różnych powodów są dziś pomijane. Ideą tej interdyscyplinarnej dyskusji, do której zaproszono przedstawicieli środowiska akademickiego zajmujących się obszarem pedagogiki małego dziecka oraz reprezentantów instytucji edukacyjnych, była nie tylko prezentacja wyników badań, ale także wymiana doświadczeń i wspólny namysł nad kształtem współczesnej edukacji wczesnej. W konferencji udział wzięli badacze reprezentujący osiemnaście ośrodków akademickich z całego kraju.

Obrazy konferencyjne zostały rozłożone na dwa dni i obejmowały trzy sesje plenarne oraz sześć równoległych sekcji tematycznych. Pierwszą z sesji plenarnych moderowała przewodnicząca Komitetu Naukowego, prof. dr hab. Dorota Klus-Stańska (Uniwersytet Gdański). Wystąpienia prof. dr hab. Marii Groenwald, dr hab. Bogusławy Doroty Gołębniak, prof. Uniwersytetu Dolnośląskiego DSW, oraz dr hab. Marzenny Nowickiej, prof. Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, rozpoczęły konferencję namysłem nad niejednoznacznością współczesnej prak-

tyki edukacyjnej. Wykład wygłoszony przez prof. dr hab. Marię Groenwald (Akademia Ateneum w Gdańsku) ukazał kategorię niepewności w pracy nauczyciela edukacji wczesnej. Uwidocznili złożoność doświadczeń nauczycieli związanych z niepewnością, która może uruchamiać refleksję nad posiadanymi kompetencjami, sensem wykonywanej pracy czy cechami osobowymi zarówno dzieci, jak i rodziców. Prof. dr hab. Maria Groenwald wskazała także strategie podejmowane przez nauczycieli w celu redukcji niepewności. Z kolei dr hab. Bogusława Dorota Gołębiak, prof. UDSW, Ideis w swoim wystąpieniu omówiła znikome powiązanie założeń dotyczących edukacji włączającej z rzeczywistością realizowanymi działaniami praktycznymi. Odwołując się do wyników badań własnych, nawiązała do pojęcia inkluzji nakazowej, wskazując jej implikacje dla rozwoju tzw. nowego profesjonalizmu wśród nauczycieli. Ostatnie z wystąpień w pierwszej sesji plenarnej, wygłoszone przez dr hab. Marzennę Nowicką, prof. UWM, dotyczyło wieloznaczności kategorii sprawczości dziecka, z uwzględnieniem aktualnego zjawiska redukcji tego pojęcia do samodzielności, aktywności zadaniowej czy skuteczności działania. Odwołując się do sprawczości rekonstruowanej w obszarze Childhood Studies, wskazała, iż różne jej ujęcia mają znaczenie w interpretacji zmian w nowych podstawach programowych. Jednocześnie ukazała niespójne rozumienie sprawczości w dokumentach programowych.

Druga sesja plenarna, prowadzona przez prof. dr hab. Marię Groenwald, przesunęła akcent ku dziecięcemu potencjałowi poznawczemu oraz tym wymiarom edukacji, które mimo swojej wartości bywają w szkole pomijane. Prof. dr hab. Dorota Klus-Stańska poruszyła problem udaremnionego dzieciństwa w praktyce szkolnej. Zwróciła uwagę na to, iż dominacja myślenia metodycznego, kierownicza rola nauczyciela oraz uczenie się podporządkowane nauczycielskim instrukcjom sprzyjają uszkolnieniu dzieciństwa i sprawiają, iż namysł nad dzieciństwem dzieci staje się „nieadekwatny”. Podkreśliła praktykę ograniczania swobody, autonomii oraz zubożenia relacji rówieśniczych dzieci w szkole. Natomiast dr hab. Jan Amos Jelinek, prof. Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, podkreślił, iż współczesne lekcje techniki w szkołach tracą na znaczeniu, a jakość kształcenia technicznego dzieci systematycznie się obniża. Skupiając się na przyczynach prowadzących do obecnego stanu, zwrócił także uwagę na skutki zubożenia edukacji technicznej oraz możliwe sposoby przeciwdziałania temu zjawisku. Ostatnie z wystąpień w tej sesji dotyczyło uczniowskich sposobów rozwiązywania problemów matematycznych i przyrodniczych. Dr hab. Małgorzata Żytko, prof. Uniwersytetu Warszawskiego, oraz dr Dorota Sobierańska (Uniwersytet Warszawski) ukazały rozdzźwięk między dziecięcą potrzebą eksploracji a transmisyjnym modelem nauczania w szkole. Zaakcentowały zubożenie doświadczeń dziecięcych i marginalizowanie ich sprawstwa, a także wyróżniły alternatywne propozycje dydaktyczne, oparte na ucieleśnionym uczeniu się, które mogą przełamywać schematyzację tradycyjnych metod dydaktycznych.

Trzecia sesja plenarna wieńczyła konferencję w dniu 29 maja. Dr hab. Agnieszka Nowak-Łojewska, prof. Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, wprowadziła

kategorię wytrwałości w edukacji wczesnej, ukazując ją jako istotny, lecz zaniedbany wymiar ludzkiej aktywności w warunkach współczesnej zmienności. Odwołując się do inteligencji personalnych, przedstawiła modele wspierania wytrwałości i aktywności uczniów. Dr hab. Monika Wiśniewska-Kin, prof. Uniwersytetu Łódzkiego, podjęła problem ograniczeń we współczesnych praktykach nauki pisanie i czytania, które koncentrują się głównie na zadaniach językowych i poznawczych, wykluczając emocje, motorykę, relacje społeczne oraz twórczość dziecka. Na podstawie wyników badań własnych przedstawiła poznawanie liter jako proces twórczy i zindywidualizowany, podkreślając znaczenie łączenia go z zadaniami problemowymi. Trzeci wykład wygłosiła dr hab. Jolanta Kruk, prof. Uniwersytetu WSB Merito w Gdańsku. W swoim wystąpieniu zwróciła uwagę na złożoność współczesnych doświadczeń poznawczych dziecka, spowodowaną koniecznością odbioru bodźców zarówno materialnych, jak i cyfrowych. Omówiła zjawisko immersji w przestrzeniach muzealnych oraz szanse i zagrożenia płynące z tych doświadczeń.

Obrady w sekcjach, które odbyły się w dniach 28–29 maja, pozwoliły na refleksję na temat źródeł zaniedbań w edukacji wczesnej. Wśród omawianych zagadnień można dostrzec uwarunkowania instytucjonalne, systemowe, kulturowe czy rynkowe. Prelegenci podkreślali różnice między deklaracjami obecnymi w dokumentach programowych a codziennością zarówno przedszkolną, jak i szkolną. Ukazali dziecko jako podmiot, którego potencjał jest marginalizowany. Zwrócili także uwagę na nauczyciela, który funkcjonując w polu różnorodnych napięć, mierzy się ze stereotypizacją i deprecjacją wykonywanego zawodu. W wystąpieniach odniesiono się także do nieobecnych obszarów treściowych i przedmiotowych. Interdyscyplinarne obszary analiz koncentrowały się wokół edukacji muzycznej, matematycznej, przestrzeni edukacyjnej, relacji, oceniania, czy ukrytych wymiarów organizowania dziecięcego doświadczenia. Poruszono także kwestię społecznego wymiaru wczesnej edukacji, ukazując szkolną codzienność jako przestrzeń, w której dziecięce relacje, uczestnictwo i poczucie sprawstwa mogą być zarówno wspierane, jak i pozostawać niezauważone.

Konferencja „Zapomniane i zaniedbane obszary wczesnej edukacji” stała się impulsem do dostrzeżenia różnorodnych perspektyw i krytycznej refleksji nad powszechnymi przekonaniami obecnymi w dyskursach dotyczących edukacji wczesnej. Równocześnie pytania stawiane w trakcie dyskusji ujawniły kolejne pola naukowych poszukiwań związanych z obszarami pomijanymi w debacie pedagogicznej. Potwierdza to zasadność podejmowania tej problematyki oraz zachęca do kontynuowania i rozwijania inicjatywy.